

ותאמר ציון 49:14-51:3 עיון

God will not forsake Zion

Zion says, “The LORD has forsaken me, My Lord has forgotten me.” Can a woman forget her baby, or disown the child of her womb? Though she might forget, I never could forget you. See, I have engraved you on the palms of My hands, your walls are ever before Me.	(יד) וְתֹאמַר צִיּוֹן עֲזַבְנִי יְיָ וְאֲדַנִּי שָׁכַחְנִי. (טו) הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָה מִרְחֹם בֶּן בִּטְנָה גַם אֱלֹהִים תִּשְׁכַּחְנָה וְאֲנִי לֹא אֲשַׁכַּח. (טז) הֲנָה עַל כַּפַּיִם חֻקְתִּיךָ חוֹמֹתֶיךָ נִגְדֵי תַמִּיד.
---	--

אבן עזרא

הן – אמר הגאון כי על כפים העבים, ולפי דעתי שהכתוב דבר על לשון בני אדם, כי “על כפים חקותיך” שאראה אותך תמיד, והעד חצי פסוק כמשפט.

“I have engraved you upon the palms of my hands”. According to the Gaon [Se`adyah, 882-942], the clouds are meant by “the palms of my hand.” But I say it is an anthropomorphism, meaning I shall see thee continually. The second part of the verse [the parallelism of which divides it into two similar halves], confirms the correctness of this explanation.

רד"ק

הן על כפים – פירש רב סעדיה ז"ל כמו עננים, וכן “נשא לבבינו אל כפים [אל אל בשמים]”. והנכון כמשמעו. וכן תרגם יונתן, כאלו את חקוקה לפני, שאזכרך תמיד.

The Ingathering

Swiftly your children are coming; Those who ravaged and ruined you shall leave you. Look up all around you and see: They are all assembled, are come to you! As I live —declares the LORD— You shall don them all like jewels, Deck yourself with them like a bride.	(יז) מִהֲרוּ בָנֶיךָ מִהַרְסֶיךָ וּמִחַרְבֵיֶיךָ מִמָּה יֵצְאוּ. (יח) שְׂאֵי סָבִיב עֵינֶיךָ וְרֹאֵי כָלֵם נִקְבְּצוּ בְּאוֹ לֶךָ חֵי אֲנִי נְאֻם יְיָ כִּי כָלֵם כְּעַדֵי תִלְבָּשִׁי וְתִקְשְׁרִים כְּכֹלָה.
--	--

מלבי"ם שאי נא סביב עיניך – אל תביטי אל צד אחד רק סביב סביב כי בא הקיבוץ פתאום מארבע רוחות השמים, וראי איך כלם נקבצו באו לך.

Growing Population

As for your ruins and desolate places and your land laid waste— You shall soon be crowded with settlers, while destroyers stay far from you. The children you thought you had lost Shall yet say in your hearing, “The place is too crowded for me; Make room for me to settle.” And you will say to yourself, “Who bore these for me When I was bereaved and barren, exiled and disdained— By whom, then, were these reared? I was left all alone— And where have these been?”	(יט) כִּי חֲרַבְתִּיךָ וְשִׁמְמַתִּיךָ וְאַרְצְ הַרְסֹתֶךָ כִּי עֵתָה תִצְרֵי מִיּוֹשֵׁב וְרַחֲקוּ מִבְּלַעֲיָה. (כ) עוֹד יֹאמְרוּ בְּאֲזְנוֹתַי בְּנֵי שְׂכֵלֶיךָ צַר לִי הַמָּקוֹם גֹּשָׁה לִי וְאַשְׁבֵה. (כא) וְאָמַרְתְּ בְּלִבְבְךָ מִי יֵלֵד לִי אֶת אֱלֹהִים וְאֲנִי שְׂכוּלָה וְגַלְמוּדָה גְלָה וְסוּרָה וְאֱלֹהִים מִי גָדַל הֵן אֲנִי נִשְׁאֲרֵתִי לְבַדִּי אֱלֹהִים אֵיפָה הֵם.
---	--

משנה מסכת אבות פרק ה

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש... מעולם ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים:

שלמה אבן גבירול (1020-1070)

שְׂכוּלָה אֲכוּלָה.

לְמָה תִּבְכִּי	שְׂכוּלָה אֲכוּלָה.	
מֵאֲשֶׁר תִּחַכֶּי?	הַנּוֹאֵשׁ לִבְךָ	
וְאֶרֶךְ חֲשָׁבִי.	— קִצִּי נִמְשָׁךְ	
כִּי עוֹד מֵעַט כִּי	— הוֹחִילִי, עֲנִיָּה.	
לְפָנוֹת דְּרָכִי	אֲשַׁלַּח מִלְאָךְ	5
אֶסְךָ מִלְכִּי.	וְעַל הַר צִיּוֹן	
לְפָנוֹת שְׂבִילִי.	יָבֹא מִבֶּשֶׁר	
יִי מִלְכִּי.	אֲמָרוּ לְצִיּוֹן	
עוֹד יָבֹא לָךְ.	הִנֵּה מִלְכְּךָ	

The Nations Assist

<p>Thus said the Lord GOD: I will raise My hand to nations and lift up My ensign to peoples; And they shall bring your sons in their bosoms, And carry your daughters on their backs. Kings shall tend your children, their queens shall serve you as nurses. They shall bow to you, face to the ground, And lick the dust of your feet. And you shall know that I am the LORD— Those who trust in Me shall not be shamed.</p>	<p>(כב) כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָהוִה הַיְהוָה אֲשֶׁא אֶל גּוֹיִם יָדַי וְאֶל עַמִּים אַרְיִם נָסִי וְהִבִּיאוּ בְנֵיהֶם בְּחֶצֶן וּבְנִתֵיהֶם עַל כַּתְּףָם תִּנְשָׂאנָה. (כג) וְהָיוּ מְלָכִים אֲמִנִּיהֶם וְשָׂרוּתֵיהֶם מִיְּמֵינֵיהֶם אֶפְיִם אַרְצָם יִשְׁתַּחוּוּ לָךְ וְעָפְרוּ רַגְלֶיךָ יִלְחֲכוּ וַיִּדְעַתְּ כִּי אֲנִי יְיָ אֲשֶׁר לֹא יִבְשׁוּ קַיִי.</p>
---	---

רש"י נסי' – פירקא בלעז, כמו "וכנס על הגבעה" (ל"י:ז) והיא סימן קיבוץ ונותנין בראשה בגד.

A **standard** perka in O.F., [perche in modern French,] a pole. Comp. (supra 30:17) "And like a flagpole (וְכִנֵּס) on a hill." It is a signal for gathering, and they place a cloth [a flag] on its end.

Do Not Doubt the Redemption: A Reversal of Fortunes

<p>Can spoil be taken from a warrior, or captives retrieved from a victor? Yet thus said the LORD: Captives shall be taken from a warrior and spoil shall be retrieved from a tyrant; For I will contend with your adversaries, And I will deliver your children. I will make your</p>	<p>(כד) הִיָּקַח מִגְבוּר מִלְקוֹחַ וְאִם שְׁבִי צָדִיק יִמְלֹט. (כה) כִּי כֹה אָמַר יְיָ גַם שְׁבִי גְבוּר יִקַּח וּמִלְקוֹחַ עָרִיץ יִמְלֹט וְאֶת יְרִיבָהּ אֲנִכִּי אָרִיב וְאֶת בְּנֵיהֶם אֲנִכִּי אוֹשִׁיעַ. (כו) וְהִאֲכַלְתִּי</p>
--	---

<p>oppressors eat their own flesh, they shall be drunk with their own blood as with wine. And all mankind shall know That I the LORD am your Savior, The Mighty One of Jacob, your Redeemer.</p>	<p>אֶת מוֹנִיָּה אֶת בְּשָׂרָם וְכַעֲסִים דָּמָם יִשְׁכְּרוּן וְיִדְעוּ כֹל בְּשָׂר כִּי אֲנִי יְיָ מוֹשִׁיעַךְ וְגֹאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב.</p>
--	--

Retort to the Doubters

<p>Thus said the LORD: Where is the bill of divorce Of your mother whom I dismissed? And which of My creditors was it to whom I sold you off? You were only sold off for your sins, and your mother dismissed for your crimes. Why, when I came, was no one there, Why, when I called, would none respond? Is my arm, then, too short to rescue, Have I not the power to save? With a mere rebuke I dry up the sea and turn rivers into desert. Their fish stink from lack of water; They lie dead of thirst. I clothe the skies in blackness and make their raiment sackcloth.</p>	<p>ישעיהו נ' (א) כה אמר יי' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונתיכם נמכרתם ובפשעיכם שלחה אמכם. (ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחרים ים אשים נהרות מדבר תבאש דגתם מאין מים ותמת בצמא. (ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם.</p>
---	---

אבן עזרא

כריתות – גט כריתות. אמכם – ובין אשתו, והנה זה יכחיש דברי ירמיה, "ואתן את ספר כריתותיה אליה" (ירמיהו ג'ח:)? והתשובה, כי ירמיהו דבר על מלכות ישראל שלעולם לא תקום, וכמוהו "לא תוסיף קום" (עמוס ה'ב:), וישעיהו דבר על מלכות דוד שממנו יהיה משיח.

Bill of **divorcement**. Of your mother and her husband.—This verse seems to contradict the prophecy of Jeremiah, "I had put her away and given her a bill of divorce" (3:8); but in fact the latter refers to the kingdom of the ten tribes which will never again be established; comp. "She shall no more rise" (Am. 5:2); but Isaiah speaks of the kingdom of the House of David, which will be restored by Messiah.

The Education of the Lord's Servant

<p>The Lord GOD gave me a skilled tongue, to know how to speak timely words to the weary. Morning by morning, He rouses, He rouses my ear to give heed like disciples. The Lord GOD opened my ears, And I did not disobey, I did not run away.</p>	<p>(ד) אֲדֹנָי יְיָ הוֹה נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲף דְבָר יַעִיר בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר יַעִיר לִי אָזֵן לְשִׁמְעַת כְּלַמוּדִים. (ה) אֲדֹנָי יְיָ הוֹה פָּתַח לִי אָזֵן וְאֲנֹכִי לֹא מְרִיתִי אַחֲוֹר לֹא נִסּוּגְתִי.</p>
---	---

אבן עזרא

וטעם יעיר וגו' – כי יי' יעיר אותי בבקר בבקר, ופירוש יעירני שיעיר אזני שאהיה שומע כלימודים, והנה אני **תלמיד לשם**.

The Lord stirreth me up every morning; he stirreth up my ear that I may listen as pupils do; for I **am a pupil of the Lord**.

מלבי"ם ביאור הענין ישעיהו נ'ד'

שידבר דבריו במראה ולא בחידות, ויוכל לכלכל דבריו לפי שכל השומעים והבנתם. ועז"א "יעיר לי אזן לשמע כלמודים, ששמעתי הנבואה מפיו כפי כח הלמודים והתלמידים וכפי השגתם.

[A prophet must] speak clearly and not cryptically and must be able to illustrate his thoughts according to the intelligence and comprehension of his audience. Hence, he said "He rouses my ear to give heed like disciples." I heard the prophecy from His lips according to the ability of pedagogues and students, [each] according to his comprehension.

The Servant's Sufferings

I offered my back to the floggers, and my cheeks to those who tore out my hair. I did not hide my face from insult and spittle. But the Lord GOD will help me— Therefore I feel no disgrace; Therefore, I have set my face like flint, And I know I shall not be shamed. My Vindicator is at hand— Who dares contend with me? Let us stand up together! Who would be my opponent? Let him approach me! Lo, the Lord GOD will help me— Who can get a verdict against me? They shall all wear out like a garment, The moth shall consume them.

(ו) גוי נתתי למכים ולחיי למרטים פני לא הסתרתי מפלמות ורק. (ז) ואדני יהוה יעזר לי על כן לא נכלמתי על כן שמתתי פני כחלמיש ואדע כי לא אבוש. (ח) קרוב מצדיקי מי יריב אתי נעמדה יחד מי בעל משפטי גש אלי. (ט) הן אדני יהוה יעזר לי מי הוא ירשיעני הן כלם כבגד יבלו עש יאכלם.

רד"ק ישעיהו נ"ו:

ומה שאמר "גוי נתתי למכים", אפשר שהיה זה אבל לא מצאנו זה בכתוב, ואפשר שיהיה פי' הפסוק כן אפילו היו מכים ומורטים אותי אני אקבל ברצון לאהבת האל.

It is possible that this transpired [historically] but was omitted from Scripture, or it means even if they were to flog me and flay me, I would accept it willingly out of the love of God.

The Servant's Followers and Opposition

Who among you reveres the LORD And heeds the voice of His servant? — Though he walk in darkness And have no light, Let him trust in the name of the LORD And rely upon his God. But you are all kindlers of fire, Girding on firebrands. Walk by the blaze of your fire, By the brands that you have lit! This has come to you from My hand: You shall lie down in pain.

(י) מי בכם ירא י"י שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם י"י וישען באלהיו. (יא) הן כלכם קדחי אש מאזרי זיקות לכו באור אשכם ובזיקות בערתם מידי היתה זאת לכם למעצבה תשכבון.

Redemption and Ancestral Merit

Listen to Me, you who pursue justice, you who seek the LORD: Look to the rock you were hewn from, To the quarry you were dug from. Look back to Abraham your father And to Sarah who brought you forth. For he was only one when I called him, But I blessed him and made him many. Truly the LORD has comforted Zion,

ישעיהו נ"א
(א) שמעו אלי רדפי צדק מבקשי י"י הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. (ב) הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו

comforted all her ruins; He has made her wilderness
like Eden, Her desert like the Garden of the LORD.
Gladness and joy shall abide there, Thanksgiving and
the sound of music.

וְאֶבְרַכְהוּ וְאֶרְבֶּהוּ. (ג) כִּי נַחֵם יי
צִיּוֹן נַחֵם כָּל חֲרָבֶתֶיהָ וַיִּשֶׁם
מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעֲרַבְתֶּיהָ כִּגְן יי
שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל
זִמְרָה.

[Ki nikhama Hashem Tsiain - Modern Khassidic song - YouTube - כי נחם ה' ציון](#)